

סוטה כח

מ. שווערד

יא וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. יב דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי-תִשָּׂא אִשְׁתּוֹ וּמַעַלָּהּ בּוֹ מַעַל. יג וְשָׁכַב אִישׁ אִתָּהּ שֹׁכֶבֶת-זָרַע וְנָעַלְמָם מֵעֵינֵי אִשְׁתּוֹ וְנִסְתָּרָה וְהִיא [נְטֻמָּאָה] [סוטה ודאית] וְעַד אֵין בָּהּ וְהוּא לֹא נִתְפָּשָׂה. יד וְעָבַר עָלָיו רוּם-קִנְיָא וְקָנָא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נְטֻמָּאָה. טו וְהִבִּיא הָאִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ אֶל-הַכֹּהֵן וְהִבִּיא אֶת-קַרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירֵת הָאִיפָה קֶמַח שְׁעָרִים לֹא-יִצַק עָלָיו שָׁמֶן וְלֹא-יִתֵּן עָלָיו לִבְנֵה כִּי-מִנְחַת קִנְיָאֵת הוּא מִנְחַת זָכְרוֹן מִזְבֵּיחַ עֹון. טז וְהִקְרִיב אִתָּהּ הַכֹּהֵן וְהִעֲמִידָהּ לִפְנֵי ה'. יז וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיָּם קִדְוָשִׁים בְּכָל־חֶרֶשׁ וּמִן-הָעֵפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל-הַמַּיִם. יח וְהִעֲמִיד הַכֹּהֵן אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי ה' וְפָרַע אֶת-רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל-כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזָּכְרוֹן מִנְחַת קִנְיָאֵת הוּא וּבִגְדֵי הַכֹּהֵן יִהְיוּ מִי הַמְּרִים הַמְּאָרְרִים. יט וְהִשְׁבִּיעַ אֶתָּה הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל-הָאִשָּׁה אָם-לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתָּךְ וְאָם-לֹא שָׁטִית טְמֵאָה תַּסַּח אִשְׁךָ הַנְּקִי מִמֵּי הַמְּרִים הַמְּאָרְרִים הָאֵלֶּה. כ וְאָתָּה כִּי שָׁטִית תַּסַּח אִשְׁךָ וְכִי נְטֻמָּאת וְיִתֵּן אִישׁ בָּךְ אֶת-שְׁכָבְתוֹ מִפְּלַעְדֵי אִשְׁךָ. כא וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת-הָאִשָּׁה בְּשִׁבְעַת הָאֵלֶּה וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה יִתֵּן ה' אוֹתָךְ לְאֵלֶּה וְלִשְׁבְּעָה בְּתוֹךְ עַמֶּךָ בְּמַת ה' אֶת-יָרְכָךְ וְנָפְלָת וְאֶת-בִּטְנְךָ צָבָה. כב וּבָאוּ [יִדְעִינָה] הַמַּיִם הַמְּאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמַעֲיָד לְצַבוֹת בָּטָן וְלִנְפֹל יָרֵךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן. כג וְכַתֵּב אֶת-הָאֵלֶּת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר וּמָחָה אֶל-מֵי הַמְּרִים. כד וְהִשְׁקָה אֶת-הָאִשָּׁה אֶת-מֵי הַמְּרִים הַמְּאָרְרִים וּבָאוּ [צוּאָה] בָּהּ הַמַּיִם הַמְּאָרְרִים לְמָרִים. כה וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקִּנְיָאֵת וְהִנִּיף אֶת-הַמִּנְחָה לִפְנֵי ה' וְהִקְרִיב אִתָּהּ אֶל-הַמִּזְבֵּחַ. כו וְקָמַץ הַכֹּהֵן מִן-הַמִּנְחָה אֶת-אֲזִנְיֹתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ וְאָסַח יִשְׁקָה אֶת-הָאִשָּׁה אֶת-הַמַּיִם. כז וְהִשְׁקָה אֶת-הַמַּיִם וְהִיָּתָה אָם-נְטֻמָּאָה וְתַמְעַל מַעַל בְּאִשָּׁה וּבָאוּ [עֲשִׂיָה] בָּהּ הַמַּיִם הַמְּאָרְרִים לְמָרִים וְצָבָתָה בְּטָנָה וְנִפְלָה יָרְכָה וְהִיָּתָה הָאִשָּׁה לְאֵלֶּה בְּקָרֵב עַמָּה. כח וְאָם-לֹא נְטֻמָּאָה הָאִשָּׁה וְטַהֲרָה הוּא וְנִקְתָה וְנִזְרָעָה זָרַע. כט זאת תורת הקנאות אשר תשטה אשה תסת אישה [נְטֻמָּאָה]. ל או איש אשר תעבר עליו רוים קנאה וקנא את-אשתו והעמיד את-האשה לפני ה' ועשה לה הכהן את כל-התורה הזאת. לא ונקה האיש מעון והאשה ההוא תשא את-עוניה.

1. רש"י סוטה דף כח/א

דאי אית ביה עון - שבא עליה לאחר שנסתרה:

2. רש"י סוטה דף ו/א

ושבעלה בא עליה בדרך - דשוב אין המים בודקין אותה כדלקמן (דף כח) ונקה האיש מעון בזמן שהאיש מנוקה שלא בא עליה מאחר שנאסרה עליו אז האשה היא תשא את עונה אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו:

3. רש"י סוטה דף כד/א

לא שותות - דלא נאמרה פרשה אלא בראויה לקיימה והכי תניא בספרי כי תשטה אשתו בראויה לאישות הכתוב מדבר פרט לאלמנה לכ"ג וכו':

4. רמב"ם יד החזקה - הלכות שוטה פרק ב

(ח) כל איש שבא ביאה אסורה מימיו אחר שהגדיל אין המים המאריים בודקין את אשתו ואפילו בא על ארוסתו בבית חמיו שאסורה מדברי סופרים אין המים בודקין את אשתו שנ' (במדבר ה' ל"א) ונקה האיש מעון והאשה היא תשא את עונה בזמן שהאיש מנוקה מעון האשה נושאה את עונה.

[השגת הראב"ד - אפילו בא על ארוסתו בבית חמיו שאסורה מדברי סופרים אין המים בודקין את אשתו א"א הא דלא כהלכתא משמע דא דריש ארוסה ושומרת יבם]:

5. ספר איזהו מקומן

ב] א. בביאור אין הבעל מנוקה מעון: הנה שיטת רוב הראשונים (רש"י כ"א, וביקדושין כו: ויבמות נח, הרע"צ כ"א, תוס' ס"א ל"ג על כג: ר"פ ארוסה, והמאירי ס"ט), דהיינו שלא בא על אשתו משנאסרה עליו. אולם שיטת הרמב"ם (נפיהמ"ט ר"פ ארוסה, יכן זהלכותיו סוטה פ"ג הל' ה-ט) שכל שבא

6. רמב"ן על במדבר פרק ה פסוק כ

וזה טעם מה שאמרו (סוטה מז): ונקה האיש מעון, בזמן שהאיש מנוקה מעון מים בודקין את אשתו, אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו והנקיון הוא, שלא בא עליה משקנא לה ונסתרה ויש מפרשים, שאם בעל הבעל שום בעילה אסורה כל ימיו אין המים בודקין אותה והעולה מן ההלכה (שם). שאפילו היו בניו ובנותיו נואפים ולא כהה במ לא היו בודקין והכלל, שהוא נס וכבוד לישראל:

7. ספר איזהו מקומן

ב. המאירי בשבועות דף ה' כתב דאף לדברי הרמב"ם נראה שלא נאמר אלא בעון הבא מצד שבא על אשתו באיסור, ולא מצד איסור ביאה אחרת.

8. רש"י סוטה דף מז/ב

מנוקה מעון - ניאוף באשה האסורה לו בין מזו שנסתרה בין מאחרת:

9. ספר איזהו מקומן

ג. בשיטת רש"י צ"ע דלכאורה סותר עצמו, דלקמן מז: (ד"ה מנוקה מעון) נקט "בין

והקרא] פירש דשיטת רש"י שבדרך ניאוף נחשב לו עון גם מאחרת, ואפילו על זנות בניו ובנותיו אם לא מיחה בהם [כמש"כ תוס' הרא"ש לקמן מז:]. רק נחלק על הרמב"ם בהאי גווני דמתני' ר"פ ארוסה כגון אלמנה לכ"ג, וס"ל כיון שאינו דרך זנות אלא דרך אישות חשיב שפיר מנוקה מעון.]

10. קרן אורה על מסכת סוטה דף כח/א

גמרא אין האיש מנוקה מעון כו' ופי' רש"י ז"ל (ד"ה בזמן) בא עליה בעלה אחר שנסתרה. וכן פי' רש"י ז"ל בכמה דוכתי. וכבר האריך בזה המשנה למלך ז"ל (פ"ב מהל' סוטה ה"ח ד"ה אשר). וכתב דרש"י פליג בזה עם הרמב"ם ז"ל (שם) שכל דאפי' על איזה ביאה אסורה הוי אינו מנוקה מעון והקשה שם בדברי רש"י ז"ל אהדדי דבסוף מכילתין (מ"ז ע"ב ד"ה מנוקה) כתב בעצמו דאפי' ביאת איסור מאחרת הוי אינו מנוקה מעון. ונראה בדעת רש"י ז"ל דודאי דרך ניאוף יחשב לו עון אפי' מאחרת וכדכתיב קרא (הושע ד') לא

אפקוד על בנותיכם ואפי' בנותיו וכלותיו אם רגילים בזנות והוא לא כהה בהם ג"כ עון הוא וכמו שכ' הרא"ש ז"ל (תוס' הרא"ש סוטה מ"ז ע"א). **אבל אלמנה לכהן גדול אע"ג דביאת איסור הוא. מכל מקום כיון דלא הוי דרך זנות אלא דרך אישות חשיב שפיר מנוקה מעון.** ולהכי כתב בטעמא דאלמנה לכהן גדול משום שכתוב כי תשטה אשתו הראויה לו. וכדאיתא בספרי (פסקא ז'). **ובכהאי גוונא אינו חשוב עון אלא אם בא עליה בדרך דאינו מנוקה מאותו עון עצמו וזה שפירש בכל דוכתי אינו מנוקה מעון שבא עליה בדרך ובכי איירי פשטא דקרא והכא בלאו הכי אתי שפיר מה שפי' דווקא בא עליה בדרך משום דסלקא דעתך דבדקי ליה מיא ומיא וודאי לא בדקי לבעל ולבועל אלא על עון זה לבד ולא על עון אחר וכמו שכתבתי לעיל (ברי"ש הפרק) מדברי הירושלמי:**

11. ספר איזהו מקומן

ותורת הקנאות תירץ עפ"י דקדוק לשון הרמב"ם (סוטה ג. יע.) דרק משרבו המנאפים מונע עון בניו ובנותיו את בדיקת המים, וכ"ש עון בעל עצמו באחרת, אבל בזמן שלא רבו המנאפים גם עון שלו באחרת אינו מעכב, ולפי"ז נמצא דלא פליגי רש"י והרמב"ם. [וכזה מיושב גם תמיהת המשל"מ הנ"ל אמאי לא הביא הרמב"ם הלכה זו דגם בעון בניו ובנותיו לא נבדקת, ולפי"ז ניחא דרמו לזה (נפ"ג הלי"ט) משרבו המנאפים וכ"ו].

12. משנה למלך הלכות סוטה פרק ב

[ח] כל איש שבא ביאה אסורה מימיו וכו'. בסוטה ר"פ כ"ש תניא ונקא האיש מעון וגו' בזמן שהאיש מנוקה מעון מים בודקין את אשתו אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו וסבירא ליה לרבינו ז"ל דמדכתוב זה למדנו דכל מי שבא ביאה אסורה אין המים בודקין את אשתו. [לפי דבריו הא דתנן בר"פ ארוסה אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתניה לישראל ובת ישראל לנתני וממזר לא שותות כו' טעמא דכל הני הוא משום דאין האיש מנוקה מעון. (א"ה עיין לעיל פ"א מהלכות אלו דין י"ד) וכ"כ רבינו בפירוש המשנה וז"ל עוד יתבאר לך כשאדם בעל אחר שהגדיל בעילה אסורה איזה איסור שיהיה המים המאחרים אין עושים רושם באשתו לפיכך אלמנה לכ"ג והדומה לו כשנתבאר עליהם הקינוי והסתירה יוצאות בלא כתובה כו'. **ונראה דממשנה זו הוציא רבינו הדין שכתב לקמן בפירקין דין ט' דאם היתה אשתו אסורה עליו ואפילו שניה אינה שותה משום דבמתניתין קתני חלוצה והדבר פשוט דאיסור החלוצה אינו אלא מד"ס ...**

ואיכא לעיוני טובא אליבא דרבינו ז"ל מאי האי דנקט מתניתין אלמנה לכ"ג כו' דהיינו שנשא אשה באיסור תיפוק ליה דאפילו עבר עבירה אחת בימיו משהגדיל שוב אין המים בודקין אותו וכ"ש זה דכל ימיו באיסור קאי. והנראה דנקט הני משום דבעי למיתני ולא נוטלת כתובה ומי שבא ביאה אסורה דקי"ל דאין משקין אותה מ"מ אינה מפסדת כתובתה וכמ"ש רבינו לעיל בריש פירקין דאם בא עליה בעלה אחר שנסתרה ה"ז אינה שותה ונוטלת כתובה ודין זה הוא משנה ערוכה בר"פ ארוסה **וטעמא דאינה שותה הוא משום דאינו מנוקה מעון דהא סוטה אסורה היא עליו עד שתשתה. אלא דאלמנה לכ"ג ודכוותיהו כיון דבסיבתו אינו ראוי לשתות אף דאין האיש מנוקה מעון אינו נוטלת כתובה. ...**

אך ראיתי לרש"י ז"ל דפירש דטעמא דמתני' הוא משום דכתיב כי תשטה אשתו בראויה לאישות הכתוב מדבר וכתב דהכי תניא בספרי. וכן פי' רבי' עובדיה ז"ל ע"ש. ועלה בדעתי לומר דאפשר דרש"י ז"ל מודה לדינו דרבינו דכל מי שבא ביאה אסורה דאין המים בודקין את אשתו ומה שכתב דבראויה לאישות הכתוב מדבר הוא כדי לתת טעם למה שאינה נוטלת כתובה דאי משום דאינו מנוקה מעון היתה נוטלת כתובה אבל כיון דהיא מצד עצמה אינו יכולה לשתות אינה נוטלת כתובה דומיא דארוסה ושומרת יבם ומ"מ לא נהירא לי משום דאכתי קשה קרא למאי איצטרך למעט מי שאינה ראויה לשתות תיפוק ליה דאינו מנוקה מעון דהא ע"כ בלא עליה מיירי דאי לא הא קדם שכיבת בועל לבעל. וכ"כ קרא אתא להפסידה כתובה. הא ליתא דהא כתובה אינה מן התורה ואפילו לרשב"ג דאמר בפרק בתרא דכתובות דכתובת אשה דאורייתא כבר כתבו הראשונים דלאו משום דאורייתא היא אלא דאית ליה סמך מן התורה. (א"ה עיין לעיל פ"א מהלכות נערה בתולה דין ג' ועיין לקמן בפירקין דין י' ד"ה אך מה שאני תמיה). ומטעם זה כתבו התוס' בפרק ארוסה (דף כ"ו) ד"ה איש דמאי דאמרין איש איש לרבות אשת חרש כו' עיקר קרא לא איצטרך אלא לאוסרה לבעל ולבועל אבל להפסיד כתובתה לא אתי קרא יע"ש. ובהו ניחא לי הא דהקשה הראב"ד לרבינו (א"ה לקמן בפירקין דין ט') כפי מה שהבין מרן שהוא מדמוקמינן בר"פ ארוסה דקרא איצטרך למעט ארוסה היכא דבא עליה בבית חמיו ועל זה הוקשה לו להראב"ד ז"ל דלמה לי קרא תיפוק ליה דאינו מנוקה מעון. ומאי קושיא אימא דקרא אתא למעט ארוסה כדי להפסידה

כתובתה דאי משום דבא עליה ארוס ואינו מנוקה אינה מפסדת כתובתה אבל השתא דמיעט קרא ארוסה מפסדת כתובתה. אלא ודאי דלא ניחא ליה לאוקמי קרא להפסידה כתובתה משום דכתובת אשה אינה מדרבנן וכמו שהסכימו הראשונים ז"ל. וא"כ הדרא קושיין לדוכתא דלמאי איצטריך קרא למעט אשה שאינה ראויה לאישות דאי לאוסרה לבעל ולבעל ולכהונה מילתא דפשיטא היא דכיון דאינה שותה אף שהוא סבה לדבר נאסרה באלו שהרי אפילו לא רצה בעלה להשקותה נאסרה לבעל ולכהונה וכמ"ש רבינו (א"ה לקמן בפירקין דין י"ב ובפ"א מהל' א"ב דין י"ב יע"ש):

אשר ע"כ נ"ל דרש"י ז"ל חולק בדין זה דרבינו וזה דרש"י בר"פ כשם שהביא ברייתא זו דונקה האיש מעון פירש שם וז"ל בזמן שהאיש מנוקה מעון שלא בא עליה משנאסרה עליו האשה היא תשא את עונה שיבדוקה המים ע"כ. הרי שלא פירש אין האיש מנוקה מעון אלא בעבירה זו דבא עליה אחר שנסתרה. **ולא מצאתי בשום מקום שיאמר רש"י דבשביל עבירה אחרת שלא יבדקו המים את אשתו. ובפ"ק דשבועות (דף ה') שהביאו ברייתא זו פירש"י שבא עליה אחר שנסתרה וכן בפ"ו דיבמות (דף נ"ח) ובפ"ק דקידושין (דף כ"ז) בכל מקומות אלו פירש"י דבא עליה אחר שנסתרה יע"ש. **ופשטיה דקרא בהכי מיירי** דהא ונקה האיש מעון הוא ללמד שקודם לכן היה בו עון אם בא עליה וכמ"ש רש"י בפירוש החומש ועל זה סיים הכתוב ואמר והאשה היא תשא את עונה דהיינו שיבדוקה המים אבל משום ביאה אחרת לא מצינו שתהא מעכבת שלא תבדק:**

... **וכן פירש רש"י שם מנוקה מעון ניאוף באשה האסורה לו בין מזו שנסתרה בין מאחרת.** וזה סותר כל מה שהכרחנו בדעת רש"י דס"ל דדוקא בא עליה אחר שנסתרה אין המים בודקין אותה אבל בשביל ביאה האסורה לא תמנע הבדיקה וצ"ע:

ולדעת רבינו ז"ל דאית ליה דכל ביאה אסורה מונעת בדיקת המים קשה הא דתנן בפרק היה נוטל (דף כ"ג) ואלו שמנחותיהן נשרפות כו' וחשיב בהדייהו שבעלה בא עליה בדרך ואמאי נקט עון זה הול"ל ושבעלה בעל ביאת איסור דהא לדעת רבינו אין הפרש בין איסור זה לשאר איסורים. ...

ומ"מ אני מסתפק אליבא דכולהו היכא דבא ביאה אסורה בשוגג מהן וכן היכא דבא עליה אחר שנסתרה והוא לא ידע מהו ולכאורה נראה דליכא קפיידא אלא במזיד אבל בשוגג לא. ...

ויש להסתפק אי עביד תשובה אי מהני ליה שיהיו המים בודקין אותה. והנה בעת המלחמה דאית ליה לר' יוסי דקרא דאמר מי האיש הירא הוא מעבירות שבידו היינו דוקא בשלא עשה תשובה אבל אם עשה תשובה אינו חוזר וכדאיתא בפרק משוח מלחמה (דף מ"ג) ומ"מ אין ללמוד משם לדין זה דסוטה דשאני התם דע"כ אית לן למימר דלא הקפיד הכתוב אלא כשעשה תשובה דכיון דעל כל עון אשר חטא היה חוזר וכדאמרין אפילו סח בין תפילה לתפילה חוזר עליה מעורכי המלחמה א"כ אי אמרינן דאפילו עשה תשובה חוזר א"כ לא משכחת לה שיעשו המלחמה אלא כעין אותם הד' שמתו בעטיו של נחש וזהו דבר שלא יתכן אלא ודאי שכל שעשה תשובה חוזר **אבל הכא שלא הקפיד הכתוב אלא על עון פרטי דביאה אסורה אפשר דכל שבא ביאה אסורה אפילו הושחרו שיניו מפני תעניותיו אין המים בודקין אותה דגזירת הכתוב היא שלא יעשה המקום נס זה אלא למי שלא בעל ביאה אסורה כל ימיו. ...**

13. ספר איזהו מקומן

ה עשה תשובה על ביאת איסור שלו, האם מהני שיהו המים בודקין אותה - במשל"מ הנ"ל (ד"ה יש להסתפק) הביא שהקרוב חגיגה נסתפק בזה, אך דעת המשל"מ שפשוט ומוכרח מן הסוגיות דלא מהני, אלא גזיה"כ הוא שלא יעשה המקום נס זה דבדיקת מים אלא למי שמנוקה מעון. **כרם המרומי שדה (ז. על תוד"ה יש לה עדים)** נקט בפשיטות דמהני תשובה ליחשב האיש מנוקה מעון - עי' בדברינו על תוס' זה. וע"ע בדברינו לקמן ריש מג: (ד"ה אפילו תימא).

14. ספר צדקת הצדיק - אות ס

כל מיני צער ויסורים שיש לאדם על ידי אדם אחר בין מדעתו בין שלא מדעתו רק בגרמא דיליה נגרם צער לאחר וכן אפילו מוכיחו ועל ידי זה מצטער, הוא הרצועה מרדות לו על עווננו, [כי גם הבושה והצער שיש

לאדם בעונו כשמוכיחין אותו גם זה הוא ליסורין על עוונן] ולכן יש לאדם ליזהר שיהיה הוא נקי בזה וכמו שנאמר (הושע א' ד') ופקדת את דמי יורעאל על בית יהוא וכן נאמר גבי בעשא (מלכים - א ט"ז ז') עיין שם ברש"י, ולכן נאמר (צפניה ב' א') התקושו וקושו קשוט וכו' (בבא מציעא ק"ז ע"ב) דבלאו הכי נענש על כך. ויסורין הבאים לאחר על ידו שלא מדעתו אין הקב"ה מביאם אלא על ידי מי שנקי בדבר כי אין הקב"ה רוצה להביא תקלה לאיש מישראל [אם לא שגם לו יש משפט בזה שיקבל העונש על מה שנענש זה על ידו. על דרך שאמרו (מכות י' ע"ב) הקב"ה מזמין לפונדק זה וכו' וזה וכו'] ולכן אמרו (סוטה כ"ה.) כשאין האיש מנוקה מעוון אין המים בודקים אשתו:

15. תוספות מסכת סוטה דף כח עמוד א

מה ת"ל היא נטמאה וכו' - כגירסת רש"י וכך סיומא ללמדך שלעולם אין משקין אלא על הספק וא"ת וכי איצטריך קרא למיסר ספיקא יש לומר הכתוב אסורה קודם שתיה כאילו היא ודאי ואע"ג דליכא מלקות כדמוכח בפ"ק דיבמות (דף יא:) מיהו לאו הבא מכלל עשה איכא ואפ"ל אם היא טהורה נענש בב"ד של מעלה אם בא עליה כמו על חייבי עשה ולא כשאר ספיקות כגון ספק חלב ספק שומן ואכלו ונודע שהוא שומן אע"ג דצריך כפרה וסליחה מיהו לא חמיר כחייבי עשה.

16. מהרש"א חידושי הלכות מסכת סוטה דף כח עמוד א

[1] אבל קשה מאי קושיא דהא אי לאו קרא לא הוה מטמאין לה משום דאוקמא אחזקתה דטהורה הויה ומה"ט איצטריך לן נמי למילף מסוטה ספק נגע בשרץ ספק לא נגע דטמא ברה"י משום דאל"ה הוה טהור דאוקי לטהרות בחזקתן שהן טהורות והכי משמע בכמה דוכתין ומה"ט הקשו התוס' ג"כ לקמן למאי איצטריך לטהר ברה"ר הלכתא נימא העמד דבר על חזקתו ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

17. שפת אמת מסכת סוטה דף כח עמוד א

בתוס' ד"ה מה ת"ל היא נטמאה וכו', וא"ת וכו', עיין מהרש"א, וי"ל דליכא חזקה כיון דאיתרע על ידי קניני וסתירה, ולקמן [ע"ב ד"ה מכאן] כתבו התוס' החזקה לענין שלא תהא כוודאי טמאה ע"ש.

18. חדושי הר"ן על נדה דף ג/א

...דהא סוטה נמי ספק ועשאה הכתוב כוודאי, [2] שאילו מפני ספק בלבד דינו שנאמר שתשתה כל שהיא יכולה לשתות אבל כל שאינה יכולה לשתות שלא תהא אסורה לבעלה כסוטה, ואילו בפ"ק דסוטה (ב' ב') מוכח שהמקנא לאשתו בזמן הזה ונסתרה אסורה עולמית משום דליכא מי סוטה למבדקה אלמא גזרת הכתוב הוא דכל היכא דאיכא למיחש לספק טומאה שתהא כוודאי...

19. תוספות מסכת סוטה דף כח עמוד א

מה ת"ל היא נטמאה וכו' - כגירסת רש"י וכך סיומא ללמדך שלעולם אין משקין אלא על הספק וא"ת וכי איצטריך קרא למיסר ספיקא יש לומר הכתוב אסורה קודם שתיה כאילו היא ודאי ואע"ג דליכא מלקות כדמוכח בפ"ק דיבמות (דף יא:) מיהו לאו הבא מכלל עשה איכא ואפ"ל אם היא טהורה נענש בב"ד של מעלה אם בא עליה כמו על חייבי עשה ולא כשאר ספיקות כגון ספק חלב ספק שומן ואכלו ונודע שהוא שומן אע"ג דצריך כפרה וסליחה מיהו לא חמיר כחייבי עשה.

20. רמב"ם יד החזקה - הלכות גירושין פרק יא

(יד) ובכלל לאו זה שכל אשה שזינת תחת בעלה נאסרה על בעלה ולוקה עליה שנאמר אחרי אשר הוטמאה והרי נטמאה אלא אם כן היתה אשת ישראל שנאנסה לפיכך כל אשה שנאסרה על בעלה על ידי קניני וסתירה אם בעל אותה מכין אותו מכת מרדות ואם עבר והחזירה אחר שגירשה יוציא בגט:

21. חדושי הרשב"א על מסכת יבמות דף יא/ב

מיקם עליה בלאו. ומיהו אפילו סוטה ספק דקאי עלה בלאו, דהא אמרינן בסוטה (ז. א) דאם בא עליה בעלה בדרך לוקה

22. ספר קובץ הערות - סימן טו

(ג) ובשני הפירושים האלו, תלוי מה שנחלקו הראשונים אם לוקה הבעל בסוטה ספק. דדעת הרמב"ם פ"א מהל' גירושין [ה"ד] דאין הבעל לוקה, ועיי"ש במ"מ שהרשב"א חולק ע"ז וס"ל דכיון דעשה הכתוב ספק

כודאי, לוקה הבעל אם בא עליה, והוא בחידושי הרשב"א פ"ק דיבמות [י"א ע"ב], וכן הוא שם בתוס' [ד"ה מאי], אשר דברי הרשב"א בזה לקוחין מדברי תוס' עיי"ש. דאם נאמר שדנין אותה כאילו ודאי זינתה, ממילא הבעל לוקה עליה, דלהחמיר נדונת כודאי זינתה, אבל אם נפרש שהסתירה גורמת איסור מצד עצמו אף אם באמת לא זינתה, והוא איסור חדש מונטמאה, דאינו אלא איסור עשה, אין לוקין ע"ז, דהלאו לא קאי רק על ודאי נבעלה ולא על הספק, כמבואר בסוגיין (דף י"א):

23. ספר איזהו מקומן

מכאן אתה דן לשרץ ומה סוטה שלא עשה בה שוגג כמזיד וכו' שרץ שעשה בו שוגג כמזיד וכו' :

כיצד ילפינן מסוטה לטומאה בעלמא:

מפשטות סוגיין מבואר דילפינן מק"ו, וכן מבואר מדברי תוס' כאן [ד"ה אינו] שהקשו כמה פירות על האי ק"ו וטרחו בישבו, משמע שהבינו שהוא ק"ו גמור.

אולם מאידך יעוי' בתוס' ריש ע"ב שהביאו סוגיות בחולין ט: וע"ד לז: דמשמע שילפינן מהלכה לממ"ס. ובתוס' הרא"ש [בסוגיין, ובנדה ג. ד"ה הכא מאי] נקט דק"ו תפסה הגמ' לרווחא דמילתא, ובאמת יש לפרוך כמה פירות על ק"ו זה, אלא עיקר הילפותא הוא מהלמ"ס. וכן תוס' שאנץ כתב דאינו ק"ו גמור אלא גילוי מילתא בעלמא, וגם משמעות דבריו דעיקרו הוא מהלמ"ס.

24. ספר איזהו מקומן

ומה סוטה וכו' עשה בה ספק כודאי שרץ וכו' אינו דין שיעשה בו ספק כודאי :

(ב) בשו"ת חתם סופר (אהע"ז קמ"א סי' ק"נ) הביא דברי מהר"ם מינץ דהאשה עצמה לא נאסרה משום סוטה, כיון שטוענת בבדי שלא נטמאה וכלפי דידה אינו ספק סוטה, רק כלפי הבעל חידשה התורה שנאסר בה דעשו הספק כודאי.

וכתב החת"ס דלפי"ז אפילו אם איכא עד שנטמאת, מ"מ אין האיסור רק על הבעל ולא על האשה שטוענת בבדי שלא נטמאה ומכחשת את העד.

וכן במרחשת (מ"ג י"א. ד.) נסתפק בספק זה, ופשט כנ"ל דכיון דחזינן שאסורה לבעול הגם ששניהם יודעים בבדי שלא עברו איסור, ע"כ דהתורה עשאתה כחתיכה דאיסורא כודאי, עיי"ש.

אמנם במקור ברוך (מ"ג סי' י"ג.) נקט והוכיח שאם הסוטה יודעת בעצמה שהיא טהורה מותרת לאכול בתרומה, עיי"ש. וראה עוד מש"כ הקה"י סוטה סוס"י ב'.

25. ספר איזהו מקומן

ג) סתפק החזו"א (יו"ד למ. ג.) בגדר רה"ר ורה"י לענין ספק טומאה: האם נקבע הדבר לפי מקום חלות הספק או לפי מציאות הנטמא בשעת הספק, ונפק"מ כגון כלי שרובו ברה"י ומיעוטו ברה"ר וספק נגע בו שרץ ברה"ר, דאי אזלינן בתר מקום חלות הספק הוי ספק טומאה ברה"ר, ואי בתר מקום מציאות הכלי הרי רובו ברה"י, ומסיק החזו"א דמסתבר דאזלינן אחר מקום המעשה כדילפינן מסוטה והתם העיקר תלוי שהמעשה המטמא יהא במקום סתירה. אך ע"ש בס"ק ג' שהקשה על יסוד זה מדברי הראשונים, וראה עוד שם ס"ק ה' שהוסיף לדון בגדרי חילוקי רשויות דרה"י ורה"ר.

26. ספר איזהו מקומן

ד) בחי' הגר"ח על הש"ס (סי' ר"ג וסי' תכ"א) דן האם כדי שיוגדר הדבר כספק טומאה ברה"ר או ברה"י בעינן שגם הטומאה וגם הנטמא יהיו באותה רשות, או דסגי שהנטמא יהא ברה"ר ואפילו דהטומאה נמצאת ברה"י דיינינן ליה כספק טומאה ברה"ר - ע"ש שתלה זאת וביאר בזה מחלוקת הרמב"ם והראב"ד (אנות הטומאות יז. יא.). אמנם הקשה לשיטת הרמב"ם דלא בעינן כלל שתהא הטומאה באותה רשות, והלא מסוטה ילפינן לה והתם גם הכולל וגם הנבעלת תרוייהו ברה"י, ע"י מש"כ לחלק בין ספק סוטה לספק טומאה בעלמא.

27. ספר איזהו מקומן

ה) מבואר בנזיר נו. ששלושה אנשים חשיבי רה"ר, והאם גם ג' נשים, ופרטי דינים בזה, וישוב קושית תוס' מסוגיא בנדה - יעוי' בדברינו על תוד"ה ברשות הרבים. והאחרונים הקשו היכי אמרינן בפשיטות "מה סוטה רשות היחיד", הלא לפי מה דפסק

הרמב"ם (רי"ט הל' סוטה) דמקנין משנים כאחד, נמצא דבסוטה משכחת נמי שלושה בסתירה אחת דחשיב רה"ר - ע"י במנחת חינוך (ססה. ז.), כרם נטע בסוגיין, חסדי דוד (מוספתא ריש מכלתין, ד"ה ורלמי לכתוב), ומה שציינו שם בהערה, אור שמח (אישות מד. כה.), ד"ה ורלמי), אחיעזר (מ"א סי' ז'), ואבי עזרי (סוטה א. ג.).

28. ספר איזהו מקומן

ו] האם מלבד דילפינן מסוטה לטמא ודאי ברה"ר בעינן גם למילף מסוטה לטהר ברה"ר, יש בזה ג' שיטות בראשונים: יש שפירשו דבעינן למילף מסוטה ברה"ר במקום שאין חזקת טהרה. ויש שפירשו דלולי דילפינן מסוטה לא הוה ידעינן לטהר ברה"ר אפילו כשיש חזקת טהרה. ויש שפירשו דאכן ילפינן מסוטה רק לטמא ברה"י ולא איצטריך למילף לטהר ברה"ר - עי' בהרחבה בדברינו על תור"ה מכאן אמרו.

29. תוספות נזיר דף נז/א

באומר ראיתי שנזרקה טומאה ביניכם... ויש לומר דספק טומאה ברשות הרבים לאו מסוטה גמרינן ליה אלא כל חד וחד מוקמינן אחזקתיה וילפינן ליה מקרא פרק קמא דחולין (דף י:) להעמיד כל דבר אחזקתיה אף על גב דודאי אחד טמא כיון דלא ידעינן ליה ואף על גב דבפרק קמא דחולין (ג"ז שם) למאי דקא סלקא דעתיה קאמר התם הילכתא גמירי לה ומשמע התם דספק טומאה ברשות הרבים לאו משום חזקה אלא נגמר מסוטה במסקנא לא קאי הכי ובמקום אחר [בריש מסכת נדה] מפורש באורך:

30. דף על הדף סוטה דף כז עמוד ב

בגמ': מה סוטה ברה"י אף שרץ ברה"י ומה סוטה דבר שיש בו דעת לישאל וכו'.

הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל (בספרו שערי יושר שער א' פרק ט"ז) כתב לחקור תקירה יסודית במהות דין הסוטה, האם דנים דינים אלו כדיני טומאה וטהרה כמו טמא מת ושרץ או כדיני איסור. ובפשטות היה מקום להוכיח מסוגיין שבודאי דין סוטה הוא דין טומאה, שהרי כל דיני הספיקות בטומאה נלמדו ממנה.

אך מביא הגר"ש שהראשונים כתבו שספק בסוטה הוא נידון כספק איסור ולא כספק טומאה. ומה דילפינן כל דיני טומאה מסוטה, זה מפני שחז"ל קבלו כהלכה למשה מסיני שהלשון בסוטה "ונסתרה והיא נטמאה", זה בא ללמד שדינים אלו הם בכל הטומאות. אך טעמיהם שונים זה מזה לגמרי, שמה שבסוטה הספק אסור אין זה מחמת רה"י (שהרי באיסור אין הבדל בין הרשיות), אלא משום שרק שם שייך קינוי וסתירה ומשא"כ ברשות הרבים. וממילא ילפינן שיש גזרת הכתוב שכל ספק טומאה ברה"י טמא וברה"ר טהור, אך דין סוטה עצמה הוא דין איסור, שלא שייך בו חילוק רשויות, כמו שכתבו התוס' (ב"ק דף יא) שבספק נדה ויולדת לבעלה אין חילוק אם הספק הוא ברה"ר או ברה"י.